

Logica lumilor posibile (XII) – studiu de caz –

Nicolae Brânduş

Primul studiu de caz înfăţişat în Revista *Muzica* nr. 3/2010 (*Logica Lumilor Posibile* VII) privea opera muzicală ca rezultat al întrepătrunderii unor principii formative de tip stocastic la nivelul structurii (programul „Vagues”). Lectura acesteia urma să se desfăşoare conform semiografiei tradiţionale, în *Timp densitate 1, grad 1*¹.

Ne propunem în cele ce urmează să prezentăm câteva texte muzicale în care problema formării discursului muzical să se aplice diferit în lectură.

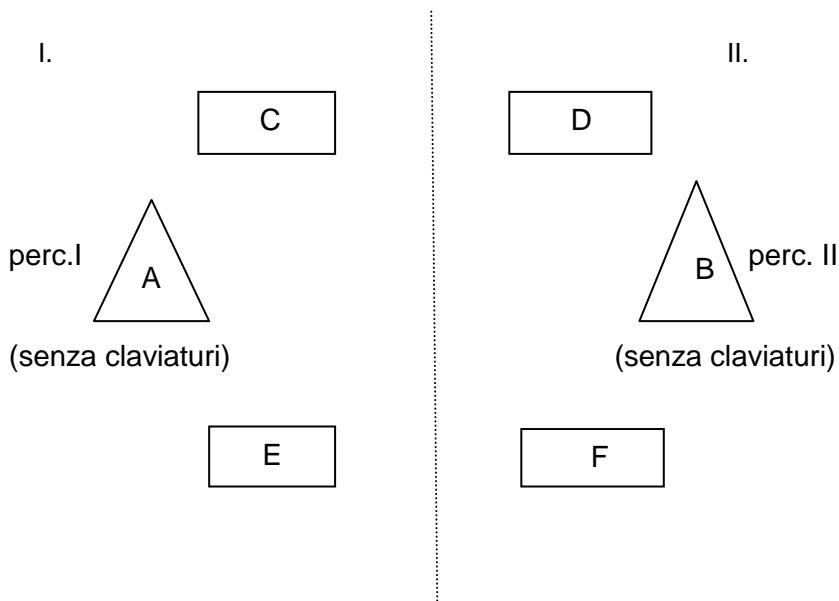
În linii mari, ca regulă de joc, am înfăţişat în *Logica VIII*² modul în care urma să se desfăşoare prestaţia actanţilor. Vom continua prin a prezenta câteva proiecte de partitură pe care le-am oferit interpreţilor spre a fi puse în lucru. Este vorba despre lucrarea *Match II – Monodie I şi Polifonie IV*, interpretată în anii '70 de formaţia *Ars Nova* din Cluj-Napoca, dirijată de Cornel Țăranu.

Sunt constituite următoarele texte muzicale: o partitură generală a dirijorului, şase ştime oferite instrumentiştilor împărţiţi în două grupe (echipe) I şi II şi o *Tablă de Inventzii* pentru instrumentele cu sunet determinat.

Schema de mai jos indică modul în care sunt dispuse instrumentele în spaţiul de execuţie:

¹ vezi *Interferenţe*, Bucureşti, Ed. Muzicală, 1984, pg. 17-28.

² Revista *Muzica* Nr. 3/2011

C, D, E și F pot fi instrumente solo sau grupe de instrumente caracterizate timbral: coarde, lemne, alamă, claviaturi. *Tablele de invenții* specifică seturi de câte două *intervale generice* urmând a fi aplicate în enunțurile fiecărui instrumentist. S-a recurs la această notație deoarece cel puțin două intervale corelate pot defini *in nuce* o *structură modală* în măsură a determina întregului o marcă intonațională; un *ethos*. În ce privește structurarea ritmică a enunțului, aceasta poate fi notată în text sau nu (liber).

După cum am menționat în *Logica VIII*, vor fi puși succesiv în emulație trei parametri: *Tempoul*, *Intensitatea* și *Registrul*, din combinarea acestora constituindu-se structura și forma jocului muzical. În ce privește *Registrul*, se va face apel la o zonă anumită de pe claviatura sonoră generală, sau de pe cea a instrumentelor participante: *Acut*, *Mediu*, *Grav*.

Partitura generală a părții I – *Monodie* – conține un set de indicații de *lectură* și se prezintă astfel:

Secvența 1: Tempo

- a) Intervin la indicația dirijorului percuțiile A și B succesiv, în ostinato egal cu tempi diferiți, câte unul pentru fiecare intervenție.
- b) Utilizarea tuturor nuanțelor este liberă.
- c) Utilizarea tuturor registrelor este liberă.
- d) Se va selecționa de către dirijor un tempo al uneia dintre percuții. Acesta se va aplica în toate secvențele următoare. Cealaltă percuție *tacet al fine*.

Secvența 2: Intensitate

- a) Intervin la indicația dirijorului instrumentele (grupele) C și D alternativ, sincronizându-se cu tempo-ul (*unitatea metrică*) enunțat(ă) de percuția selecționată.
- b) Fiecare intervenție se va petrece într-o nuanță anumită (de la *pp* la *ff*).
- c) Utilizarea tuturor registrelor este liberă.
- d) Se va selecționa o *nuanță* dintre cele propuse. Instrumentul (grupa) respectiv(ă) își va continua *invenția* în tempo-ul și nuanța selecționate. Cealaltă grupă (C sau D) *tacet al fine*.

Secvența 3: Registru

- a) Intervin la indicația dirijorului instrumentele (grupele) E și F, alternativ, adoptând tempo-ul și nuanța selecționate.
- b) Fiecare intervenție se va petrece într-unul dintre registrele A, M și G ale instrumentelor.
- c) Se va selecționa din propunerile succesive un registru al uneia dintre grupele E sau F care se va extinde pe toate instrumentele (grupele) participante. Cealaltă grupă (sau E sau F) *tacet al fine*.

În urma desfășurării jocului, instrumentele (grupele de instrumente) selecționate vor executa o *secvență concluzivă* în cadrul general dat (T, IT, H), conform indicațiilor dirijorului.

O partitură individuală va arăta astfel:

I. *Percuții A și B*

1. *Tempo:*

- La semnul de intervenție al dirijorului enunță un ostinato egal [♩ = k (MM)] de tipul , alegându-ți în mod liber instrumentele.
- Poți aplica orice nuanță, intervenind oricând cu accente diferite.
- Ascultă intervenția percuției opuse.
- Adoptă pentru fiecare nouă intervenție o unitate metrică diferită de cea anterioară.
- Descoperă în fiecare nouă intervenție o altă expresie muzicală.
- Dacă dirijorul va selecționa tempoul ultimei tale intervenții, *menține-l până la sfârșitul părții*.
- Percuția opusă *tacet al fine*.

2. *Intensitate (Nuanță)*

- Continuă-ți *invenția* în tempo-ul selecționat.
- Utilizează liber toate instrumentele.
- Preia pe fiecare secvență nuanța enunțată de instrumentul (grupa) participantă (C sau D).
- Susține-ți partenerii de joc (C sau D) încadrându-te în muzica propusă de aceștia.
- *Adoptă nuanța selecționată a ultimei intervenții (C sau D)*.

3. *Registru*

- Încadrează-te până la sfârșitul părții în nuanța selecționată.
- Renunță la contrastele de intensități și de accente până la sfârșitul părții.
- Susține-ți în intervențiile succesive muzica propusă de partenerul (grupa) (E sau F) participantă la joc.

- Enunță împreună cu partenerii de joc registre diferite (A, M, G) de sonorități de instrumente de percuție, conform propunerilor acestora.
- *Adoptă registrul selecționat al ultimei intervenții*

Secvența concluzivă va fi realizată în tempo-ul, nuanța și registrul astfel selecționate.

II. Instrumentele (grupele) C & D

1. *Tempo*

- *tacet*

2. *Intensitate* (nuanță)

- Preia valoarea metrică instituită (selecționată) la care te vei raporta până la sfârșitul părții.
- La semnul de intervenție al dirijorului, aplică liber în invenția proprie structura modală de două intervale caracteristice urmărind sau nu regula identității octavei ($\pm n 8^{ve}$) pentru orice sunet. Structurile modale vor fi enunțate după următoarele reguli:
 - a) Încadrează-te în tempo-ul anterior selecționat al uneia dintre percuții (sau A, sau B).
 - b) Atribuie sunetelor derivate din structura modală generică durate *conștient* raportate la valoarea metrică instituită.
 - c) Enunțul unei structuri modale poate începe de la orice sunet. Se pot introduce în cadrul enunțului unei structuri sau între două enunțuri pauze de orice durată.
 - d) Ultimul sunet al unui enunț poate fi considerat sau nu primul sunet al enunțului următor.
 - e) Exploatează toate resursele timbrale ale instrumentului, creează liber zone *trill*, *tremollo*, *flatt.* etc. și urmărește o diversificare permanentă a expresiei muzicale.
 - f) Dirijorul îți va indica pentru fiecare intervenție momentul de început și de sfârșit.

- g) Intervino de fiecare dată într-o *nuanță* la alegere și ascultă nuanța provenită de la instrumentul corespondent din echipa opusă pe care o vei evita în intervenția ta ulterioară.
- Ultima intervenție în tempo-ul și nuanța astfel selecționată se va continua în *invenție* până la sfârșitul părții. Instrumentul (grupa) corespondent(ă) (C sau D) din echipa opusă *tacet al fine*.
 - În continuare, în secvența 3. *Registru*, vei aplica în *invenție* aceleași reguli de până acum, în nuanța și tempo-ul selecționate. Te vei încadra în intervențiile următoare în Registrele (A, M, G) propuse succesiv de instrumentele (grupele) E și F, urmărind expresia muzicală provenită din *invențiile* acestora. Ultimul registru, selecționat, îl vei aplica și în secvența concludivă, împreună cu celelalte instrumente (grupe) selecționate.

III. Instrumente (grupe) E & F

1. *Tempo*
 - *tacet*
2. *Intensitate* (nuanță)
 - *tacet*
3. *Registru*
 - Preia din intervențiile anterioare *tempo-ul* (valoarea metrică) selecționat(ă) și încadrează-te în *nuanța* generală selecționată.
 - La semnul de intervenție al dirijorului, pornind de la orice sunet dintr-un *anumit* registru al instrumentului (A, M, G) aplică liber structura modală de două intervale caracteristice în *invenția* proprie, urmărind sau nu regula identității octavei ($\pm n 8^{ve}$) pentru orice sunet.
 - Structurile modale caracteristice vor fi enunțate după următoarele reguli:
 - a) Încadrează-te în *tempo-ul* și *nuanța* generală anterior selecționate.
 - b) idem

- c) idem
 - d) idem
 - e) idem
 - f) idem
 - g) Intervino de fiecare dată într-un anumit *registru* de pe ambitusul instrumentului (instrumentelor) și ascultă intervenția anterioară a instrumentului (grupe) corespondent(e) din echipa opusă, evitându-i în invenția ta din secvența ce-i urmează, *Registrul* enunțat.
- Ultima intervenție de *Registru*, care se va extinde pe întreaga formație participantă selecționată, se va continua până la sfârșitul părții. Instrumentul (grupa) corespondent(ă) (E sau F) din echipa opusa *tacet al fine*.

Notă: S-a intitulat *Monodie (I)* această parte a lucrării *Match II* deoarece intervențiile (proponeri) ale grupelor de instrumente sunt alternative.

În apariția ulterioară din Revista Muzica va fi expusă cea de a doua parte a lucrării, *Polifonie IV*.

Aspectul *estetic* al jocului va fi discutat de asemenea în cele ce urmează.